

El projecte «Canto sense vergonya»

The «Canto sense vergonya» project

Joanjo ARDANUY

Política Lingüística a Lleida

RESUM

«Canto sense vergonya» és un instrument de promoció del català i de l'occità a través de la música. Sorgit d'una iniciativa de la Secretaria de Política Lingüística i vinculat a la campanya «Dóna corda al català», el projecte agrupa formacions joves de diferents estils musicals —l'únic requisit és que cantin en català o occità— que participen desinteressadament en un concert conjunt. Si bé les tres primeres actuacions van tenir lloc exclusivament a Lleida, la darrera s'ha dut a terme simultàniament a Reus, Girona, Lleida i Vic, amb la col·laboració de diversos mitjans de comunicació locals que han retransmès els diferents concerts.

L'article fa un repàs dels orígens de la proposta i de com ha anat creixent amb el temps, fins a convertir-se en Canto.cat, un producte exitós entre el públic jove. L'autor destaca que una de les claus d'aquest èxit ha estat aconseguir que els joves siguin i se sentin actors del projecte, i no solament destinataris. Canto.cat gaudeix del suport de músics de renom i de diverses organitzacions privades, que han aportat capital i noves idees al projecte.

PARAULES CLAU: política i planificació lingüístiques, promoció del català, joves, música, consum cultural.

ABSTRACT

“Canto sense vergonya” (I Sing and I’m not Ashamed of It) is an instrument for the promotion of the Catalan and Occitan languages through music. Arising from an initiative of the Secretariat for Language Policy in connection with the campaign “Dóna corda al català”, the project brings together young musical groups of different styles. The only conditions are that they sing in Catalan or Occitan and that they appear for free in a joint concert. Although the first three actions were carried out in Lleida alone, the latest event was held simultaneously in Reus, Girona, Lleida and Vic, with the cooperation of various local communication media that broadcast the respective concerts.

This paper reviews the origins of the project and how it has developed over time, becoming Canto.cat, a successful product among young people. The author emphasises that one of the keys to this success has been to induce young people to participate and feel they are an important part of the project and not just its target. Canto.cat has the support of prominent

musicians and various private organisations that have provided ideas and funding for the project.

KEY WORDS: language policy and planning, promotion of Catalan, youth, music, cultural consumption.

Canto sense vergonya» és el nom d'un instrument de promoció del català i de l'occità a través de la música. Abans d'entrar en l'explicació d'aquesta iniciativa de la Secretaria de Política Lingüística, però, vull fer algunes reflexions que poden ajudar a contextualitzar-la i a entendre millor el perquè de «Canto sense vergonya» i del seu format.

El primer que vull remarcar és que les administracions públiques tot sovint tenim una certa tendència a *decidir per*. Quan preparem una actuació, definim uns destinataris i ens fem un mapa d'allò que pot resultar realment efectiu per arribar a una determinada població i aconseguir uns determinats objectius. Aquest procés pot ser més o menys llarg i complex, però acostuma a servir-se d'entrevistes, estudis, grups d'opinió i assessoraments d'experts. Al final de tot plegat, neix un projecte que considerem útil per a algú.

Aquest és el mètode que es va fer servir en el moment de posar en marxa la campanya «Dóna corda al català», l'any 2005, que volia arribar als joves, per fomentar l'ús del català entre aquest col·lectiu, a través de les idees de llibertat («parla amb llibertat»), constància («si m'equivoco torno a començar») i desinhibició («parla sense vergonya»).

La presentació de la campanya a Lleida es va fer el dia de Sant Jordi de 2005: un envelopat informatiu en una plaça cèntrica, materials de promoció de tota mena, música enllaunada per amenitzar l'esdeveniment i un concert en directe per atreure més públic. Aquest és l'escenari. Ara, la gran qüestió: quin grup havia de fer el concert?

Aleshores és quan un, que a part de tot és pare, tot sopant amb els fills (15 i 18 anys en aquell moment), els demana quin grup els agradaria que portéssim, i els fa una llista de possibles candidats, segons un criteri adult i professional, naturalment. És llavors quan la meua filla va i em diu que, si volem atreure els joves, el que hem de fer és que siguin els joves els que hi actuïn. *Touché*. Una veritat tan evident que se m'havia fet invisible.

Així neix el primer «Canto sense vergonya», en el qual actuen tres formacions lleidatanes de músics molt joves. Com que la nostra fe en la joventut, malgrat tot el que diguem, no és absoluta, tanca el concert Carles Yuste, *Lo Beethoven*, músic lleidatà prou conegut i que acabava de rebre el premi de millor tema en la categoria de rock del concurs «Ballem en català» promogut per l'Associació Professional de Músics de Catalunya, Musicat, amb el seu tema «Rock de la pera llimonera».

Un èxit de crítica i públic. Val a dir que qui menys públic va congregat va ser el nostre artista convidat. Curiós i significatiu.

L'any següent calia fer un pas més i millorar el producte. Els Serveis Territorials d'Educació i el Centre de Normalització Lingüística de Lleida es van sumar al projecte. Calia arribar a més grups joves. L'edició de 2006 va aplegar vuit formacions, l'actuació de les quals es va cloure amb un concert de Roger Mas, que tot just acabava de rebre un parell de premis Enderrock pel seu magnífic *Mística domèstica*. Com es pot constatar, encara no ens acabem de refiar plenament dels joves. El resultat, una magnífica resposta «dels públics»: un per als grups joves i un altre de diferent per a Roger Mas.

I arribem al tercer «Canto sense vergonya», on som nosaltres, els organitzadors, qui ens desvergonyim i assentem les bases del que serà, al capdavant, el projecte que ara comentem.

Aquesta tercera edició reuneix onze formacions, totes joves, vingudes d'instituts o constituïdes ja com a banda independent, de tots els estils musicals: pop, rock, cançó, coral... Ara ja apostem definitivament pels joves i no programem cap artista convidat. Si el projecte ha de tenir futur, ha de ser gràcies a aquests músics joves, exclusivament.

En aquest moment es fixen els tres principis bàsics que constituïran el «codi genètic» de «Canto sense vergonya» a partir d'aquell moment:

- Totes les cançons que s'interpretin han de ser en català o en occità.
- Tothom hi participa de manera desinteressada.
- No té caràcter competitiu.

Aquest mateix any, Lleida Televisió ens fa arribar el seu interès per col·laborar amb aquesta iniciativa i es compromet a preparar un projecte de cara a l'edició 2008. Algú més creu en el nostre projecte, tot just acabat de definir, i li veu futur.

El 2008 és l'any de la desvinculació de «Canto sense vergonya» de la campanya «Dóna corda al català» i de l'entrada als mitjans, concretament, de Lleida Televisió i Segre Ràdio. Què suposa això?

- Set programes de televisió en què els diferents grups comparteixen música i experiències amb artistes reconeguts del nostre panorama musical. En aquesta primera edició dels programes de televisió (amb el nom *Canto sense vergonya*) col·laboren Marc Parrot, Natxo Tarrés (Gossos), Roger Mas, Joan Masdéu (Wiskyn's), Manu Guix i Mone. Aquests programes estan presentats i conduïts per un altre músic i periodista: Carles Gómez (Lexu's).
- Un programa televisiu amb el resum del concert.
- Versió radiofònica de tots els programes de televisió.
- Un DVD per a cada banda, amb tots els programes de televisió perquè el puguin utilitzar, si volen, com a material de promoció.

El salt endavant ja estava fet, sustentat en tres grans pilars:

- Aposta decidida pels músics joves (ara sí) i novells.
- Cobertura televisiva i radiofònica.
- Incorporació de músics reconeguts que donen suport a les noves formacions.

En aquell moment s'havia conformat l'arquitectura definitiva d'un «Canto sense vergonya» que reuneix quinze formacions, una de les quals interpreta totes les cançons en occità, cosa que no havíem pogut aconseguir l'any anterior.

Calia, però, seguir avançant, perquè el retorn que teníem de tots els agents implicats en el projecte era absolutament positiu. D'aquesta manera, l'any 2009 s'incorporen dos nous elements que seran molt importants en el futur:

- D'una banda, Musicat, l'Associació Professional de Músics de Catalunya, facilita, a totes les formacions que participen a «Canto sense vergonya», assessorament sobre els aspectes legals de la música, molt importants per a les seves incipients carreres.
- D'altra banda, es fa la primera prova de transmissió en temps real de tot el concert per Internet. Estem parlant de nou hores de música, a càrrec de divuit formacions que canten en català i en occità. La prova és plenament satisfactòria i s'hi registren més de 1.500 connexions, tot i que pràcticament no es va publicar, ja que es tractava d'una prova amb poca amplada de banda.

Els programes de televisió segueixen sent un èxit i comptem amb la col·laboració de Pep Sala, Oriol Ribes (Filippo Landini), Pep Poblet, El Fill del Mestre, Miquel Abras i Virgínia Martínez i Oriol Saltor (La Porta dels Somnis).

I així és com arribem a la darrera edició, la de 2010, amb el mateix format que les dues anteriors, amb els mateixos principis bàsics i objectius, i amb la mateixa resposta de públic.

Aquest any, però, la transmissió per Internet ja no és en proves, sinó amb una amplada de banda suficient, que permet seguir fàcilment tot el concert en directe. També es posa en marxa el web www.canto.cat, des d'on, per exemple, es poden descarregar tots els programes de televisió. A més, s'obre un grup a Facebook perquè l'èxit del projecte recomana crear una comunitat amb tothom que en vulgui formar part. Finalment, els programes de televisió superen l'àmbit purament local, d'una banda, per la irrupció de la TDT i, d'una altra, perquè s'emeten també per Canal Nord TV, el 9TV, Canal Reus TV, TV de Girona i TV de Manresa, totes emissores de TVlocal.cat, grup al qual també pertany Lleida Televisió.

En aquesta ocasió comptem amb la col·laboració, pel que fa als programes de televisió, de Salva Racero (Lax'n'busto), Quico Pi de la Serra, Joan Reig (Els Pets), Jofre Bardagí, Quim Vila i Ruben Sierra (La Pegatina). I vull destacar que molts d'aquests artistes, com molts dels que han participat en edicions anteriors, ens pregunten: «i això només es fa a Lleida?».

Fins aquí, una mica d'història de què és i què vol «Canto sense vergonya», una experiència que considerem molt positiva pel que fa a la promoció de les llengües catalana i occitana a través de la música.

Un apunt a propòsit de la presència de l'occità en aquest projecte: l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, en el seu article 6.5 explicita que «la llengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i és oficial a Catalunya, d'acord amb el que estableixen aquest Estatut i les lleis de normalització lingüística». D'altra banda, el

dia 22 de setembre de 2010, el Parlament de Catalunya aprovava la Llei de l'occità, aranes a l'Aran, un primer pas del desplegament normatiu del mandat estatutari.

Reprenem ara, però, la pregunta que ens feien els artistes convidats als programes de televisió: «i això només es fa a Lleida?». La resposta, evidentment, era «sí», però la nostra voluntat era «no», raó per la qual manteníem contactes amb Musicat per veure com podíem fer més gran i, per tant, més eficaç, aquest projecte.

La culminació de tot plegat arriba ara, tot just passat l'estiu. Musicat posa en marxa el nou projecte «Canto.cat», amb el suport de l'Obra Social "la Caixa", que recull l'esperit i l'experiència de «Canto sense vergonya», amb el compromís d'arribar allà on l'Administració no pot arribar.

Què és «Canto.cat»? Canto.cat «jubila» «Canto sense vergonya», del qual hereta els principis bàsics: la iniciativa té un caire no competitiu, tothom hi participa de manera desinteressada i totes les cançons que s'hi interpreten són en català i en occità.

El gran canvi, però, és que ara es programen concerts simultanis, el dia 9 d'abril de 2011, a Girona, Lleida, Reus i Vic. Així, seran quaranta formacions de tot el país les que es reuniran en una gran festa de la música en la nostra llengua, amb prioritat per a les més *amateurs*.

Pel que fa a suport televisiu, TVlocal.cat es posa en marxa per enregistrar i retransmetre en temps real els quatre concerts per Internet (Canal Reus TV, TV de Girona i el 9TV). Per la seva banda, Lleida Televisió, a més, enregistrarà els programes amb els grups participants i els artistes convidats, sota el format bàsic que tenia «Canto sense vergonya», però introduint-hi millores per fer-los més adequats a la nova dimensió del projecte. En total, seran deu programes de mitja hora cadascun; un altre de resum, també de mitja hora, i dos especials d'una hora cadascun amb el millor dels quatre concerts, que s'emetran, els primers, les deu setmanes anteriors a la del concert (9 d'abril de 2011) i, els segons, les immediatament posteriors, pels diferents canals de TVlocal.cat. El salt que des de fa anys volíem fer tots plegats es fa, finalment, realitat.

Vull fer, ara, algunes reflexions sobre joves, música i llengua, a partir de l'experiència d'aquests sis anys de «Canto sense vergonya»:

1. Si volem una promoció real i efectiva de la llengua entre els joves, hem d'aconseguir que siguin ells els protagonistes, no els destinataris, de les nostres actuacions.

2. La música és un excel·lent vehicle d'incorporació lingüística. Cal, però, que siguin els mateixos músics els que prenguin consciència que el català o l'occità són llengües perfectament útils per a la música (quin drama, haver-ho de dir, encara), per més que el missatge de globalització musical sigui omnipresent. La llengua no és cap obstacle; en tot cas ho és la qualitat, o la seva absència, més concretament.

3. Cal associar elements útils i positius per als joves si volem la seva implicació. Si mirem «Canto sense vergonya», els grups que hi participen i que, per tant, tenen un repertori en català o en occità de trenta minuts com a mínim —el temps que tenen per actuar— guanyen:

— Presència i promoció televisiva i per Internet amb qualitat d'enregistrament professional.

- L'oportunitat d'actuar en una sala amb un equipament professional i davant un públic de veritat. Un aparador de luxe per a bandes *amateurs*.
- La possibilitat de compartir la seva música amb altres formacions, en un entorn col·laboratiu, no competitiu, que afavoreix el contacte entre músics de diferents nivells tècnics, d'estils diferents..., però amb una mateixa vocació.
- Absoluta llibertat per a qualsevol tipus de proposta musical.
- L'oportunitat de compartir experiències i rebre consells de músics reconeguts, i sovint admirats, i amb molts anys d'ofici a l'esquena, a través d'un contacte molt directe.
- Un material audiovisual enregistrat amb qualitat professional, a la seva plena disposició, com a eina de promoció.

Com a exemple de tot això que acabo d'exposar, i des d'una perspectiva de promoció musical, vull comentar alguns casos de grups que han participat en diferents edicions de «Canto sense vergonya», com ara una banda que va fer el seu primer concert en una edició de «Canto sense vergonya», que allà mateix ja va rebre propostes per a altres actuacions i que està fent una progressió magnífica cap a la professionalització. També hem tingut algun grup que hem vist néixer, evolucionar cap a una formació definitiva, fer *bolos*, editar el primer disc... Amb tot això, vull deixar constància que oferir una plataforma adequada, amb absoluta llibertat creativa (no una línia de subvencions, ni la incorporació a programacions fetes per les administracions), és un instrument magnífic, a més a més, per a l'aflorament de propostes musicals de qualitat.

També m'agradaria esmentar el cas de l'actuació d'una formació d'un determinat institut, que va ser tot un èxit de públic pel seu caràcter fortament transgressor i que va motivar, als pocs dies, una telefonada de disculpa pels seus «excessos» per part del professor responsable. La nostra resposta va ser que no hi havia motiu per demanar excuses de res i que els esperàvem en l'edició següent. Aquesta banda va presentar la seva proposta d'espectacle i el públic hi va donar la seva absoluta aprovació. *Nihil obstat*. De fet, no van tornar perquè la formació, lamentablement, es va dissoldre en acabar els estudis, com dissortadament passa amb tants i tants grups, però sí que hem seguit tenint bandes del mateix centre any rere any, així com contactes puntuals amb alguns dels seus integrants.

Si tornem al començament d'aquesta intervenció, veurem que el producte final «Canto sense vergonya» recull plenament els tres principis bàsics de la campanya «Dóna corda al català» que el va fer possible: llibertat, constància i desinhibició.

Des de la perspectiva de l'Administració pública, per tant, no em puc estar de presentar el projecte com un model d'actuació d'èxit, que es pot exportar a altres àmbits i a altres projectes, i que té com a característiques bàsiques:

1. Invertir en un col·lectiu social al qual difícilment s'orientarà la iniciativa privada. En aquest cas, els músics joves.
2. Propiciar les sinergies necessàries entre llengua i música, que afavoreixen la mútua potenciació i, per tant, el mutu benefici.
3. Crear un entorn de qualitat per a l'activitat, tant amb aportacions públiques, que n'han de ser la base, com privades, que poden aportar recursos dels quals

no disposem a l'Administració: televisió, contacte amb músics professionals, mitjans tècnics...

4. Consolidar un producte útil per a la llengua, amb una forma perfectament definida, simple i clara, al qual tothom es pugui sumar, d'una manera fàcil i amb total llibertat creativa.
5. Un cop obtingut aquest producte d'èxit, fer un pas enrere i deixar que sigui la societat qui el faci seu, el faci gran... La inversió pública ha de ser limitada, pel que fa al seu import, però també en el temps, encara que això darrer sovint costi d'acceptar, quan una proposta realment funciona.

Aquest és l'esquema de treball que hem seguit amb «Canto sense vergonya» i que ens ha portat a «Canto.cat», un magnífic instrument de promoció de la música en català i en occità i, per tant, del català i de l'occità a través de la música, que compta amb el suport de l'Administració, però que tira endavant, a partir d'ara, amb iniciativa i capital exclusivament privats.

Per anar acabant, una reflexió a partir del títol d'aquesta taula rodona: «Joves, mitjans de comunicació i consum cultural (1): música, premsa musical i ràdio»: és fonamental que pensem en els joves com a actors dels mitjans de comunicació, dels mitjans culturals, etc. Només si se saben actors, si senten que allò realment és seu, se'n faran consumidors. Com a exemple, «Canto sense vergonya». Estic absolutament segur que els músics que hi han passat, perquè van ser i s'hi han sentit actors, ara escolten més música en català, coneixen més músics en la seva llengua i se'ls han fet més seus. I en aquest resultat hi tenen molt a veure la televisió i Internet, per la seva funció de plataformes de difusió, en un sentit ampli, no només com a espais de consum de continguts.

I tanco amb la reflexió que el gran repte de les administracions públiques, en aquest i altres camps, potser, és facilitar que es puguin desenvolupar realment els potencials i les capacitats de la gent del nostre país. En aquest sentit, hem de ser capaços de crear espais que facilitin aquest aflorament en total llibertat, no a través de mecanismes tradicionals que, si bé sovint van carregats de bones intencions, sovint també són percebuts com a limitadors, quan no excloents, per part d'aquells que els han de fer servir i que, al capdavant, acostumen a presentar resultats, si de debò els analitzem, molt poc positius.

El català *mola*? El català *molarà* si el sabem deixar en mans d'aquells que l'han d'utilitzar, i aquest és un enorme i apassionant repte d'imaginació i d'innovació en el desenvolupament de noves polítiques i de noves línies de treball per part de les administracions, si el volem assumir. Perquè, com va dir Albert Einstein, «si busques resultats diferents, no facis sempre el mateix».